

Μακεδονικά

Τόμ. 2

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1941-1952

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1953

Κ. Αμάντου, Ο μακεδονικός Ελληνισμός κατά το τέλος του Μεσαίωνα και την παλαιότεραν Τουρκοκρατίαν μέχρι του δεκάτου ογδόου αιώνας. (Διάλεξις γενομένη εν τη αιθούση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών). [Δημοσιεύματα τής Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών.

Λίνος Πολίτης

doi: [10.12681/makedonika.9339](https://doi.org/10.12681/makedonika.9339)

Copyright © 2016, Λίνος Πολίτης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Πολίτης Λ. (2017). Κ. Αμάντου, Ο μακεδονικός Ελληνισμός κατά το τέλος του Μεσαίωνα και την παλαιότεραν Τουρκοκρατίαν μέχρι του δεκάτου ογδόου αιώνας. (Διάλεξις γενομένη εν τη αιθούση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών). [Δημοσιεύματα τής Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών. *Μακεδονικά*, 2, 800–801.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.9339>

ζέλου τηλεγραφεῖ πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον Διάδοχον Κωνσταντῖνον καὶ τὸν ἀντιπρόσωπόν της ἐν Θεσσαλονίκῃ Ρακτιβάν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ ἑξῆς : «Δέον ἄλλως τε ἀπὸ τοῦδε νὰ μελετηθῇ τὸ ζήτημα ἐνδεχομένης συγκρούσεως πρὸς Βουλγαρίαν . . . » (σ. 36). Τὰ πάντα εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἀλλὰ καὶ ὅπουδῆποτε βουλγαρικαὶ δυνάμεις εὐρίσκοντο εἰς ἐπαφὴν μὲ ἑλληνικάς, ὑπεδήλουν τὴν σύγκρουσιν ὡς ἀναπόφευκτον. Τέλος τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Κά-
θαρσις» κεφάλαιον (σ. 59 ἑξ.) τοῦ ἔργου τοῦ Κ. Ρακτιβάν περιέχει τὴν πλέον ἔγκυρον περιγραφὴν τῶν τελευταίων ὡρῶν τῆς παρουσίας βουλγαρικῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ἄλλὰ καὶ αἱ περὶ τῆς δολοφονίας τοῦ βασιλέως Γεωργίου Α' εἰδήσεις κέκτηνται ἰδιάζουσιν σημασίαν, ὡς προερχόμεναι ἀπὸ σχεδὸν αὐτόπτην μάρτυρα. Εἶναι ἡ πλέον ἔγκυρος ἀφήγησις, διὰ τῆς ὁποίας φωτίζεται ἡ τόσον συγκινήσασα τὸ πανελλήνιον συγγερά πρᾶξις ἐνὸς ἀναρχικοῦ. Τὰ σχετικῶς μὲ τὴν δολοφονίαν δημοσιεύμενα τρία ἀνέκδοτα σημειώματα καὶ δύο τηλεγραφήματα διαφωτίζουν πλήρως τὴν τραγικὴν ἐκείνην ὑπόθεσιν, ἡ ὁποία διὰ τὸν πολὺν κόσμον ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ μυστηριώδης.

Γ. Τ. ΚΟΛΙΑΣ

Κ. Ἀμάντου, Ὁ μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς κατὰ τὸ τέλος τοῦ Μεσαίω-
νος καὶ τὴν παλαιότεραν Τουρκοκρατίαν μέχρι τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος.
(Διάλεξις γενομένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν).
[Δημοσιεύματα τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Μακεδονικὴ Λαϊκὴ
Βιβλιοθήκη 4]. Θεσσαλονίκη, 1952. 8ον σ. 14.

Μὲ μεγάλη ἀπλότητα, πού κρύβει ὅμως πολλὴ σοφία, ἀναφέρει ὁ κα-
θηγητὴς κ. Κ. Ἀμαντος στὴν ἐκλαϊκευτικὴ αὐτὴ διάλεξί του, πού ἐγινε
στὴ σειρὰ πού ὀργάνωσε τὸν φετινὸ χειμῶνα ἡ Ἑταιρεία Μακεδονικῶν
Σπουδῶν, τὴ σημασίαν πού ἀπόκτησαν κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας
ὡς τὸν 18^ο αἰῶνα οἱ ἀκμάζουσες πόλεις τῆς δυτικῆς κυρίως, ἀλλὰ καὶ τῆς
λοιπῆς Μακεδονίας : ἡ Θεσσαλονίκη (ἡ ἀκμὴ της πέφτει περισσότερο στὴ
βυζαντινὴ ἐποχὴ), τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἡ Καστοριά (Μανολάκης Καστοριανός,
Γεώργιος Καστριώτης, Θωμᾶς Μανδακᾶσης), ἡ Κοζάνη (Καραγιάννηδες,
Παῦλος Χαρίσης), ἡ Βέροια (Κωττούνιος, Μητροφάνης Κριτόπουλος), καὶ
ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ σημερινοῦ κράτους ἡ Ἄρχις, ἡ Μοσχόπολις (τυ-
πογραφεῖο, οἰκογένεια Σίνα), τὸ Μελένικο (σημαντικὸς ὁ κανονισμὸς τῆς
κοινότητος τοῦ 1813), τὸ Μοναστήρι. Ὁ συγγραφεὺς ἐκτείνεται ὑστερα στὸν
ξενιτεμένο μακεδονικὸ Ἑλληνισμὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας καὶ ἀναφέ-
ρεται στὴ δρᾶση τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων καὶ τῶν ἐγκατεστημένων ἐκεῖ
Ἑλλήνων, πού ἀνάμεσά τους ξεχωρίζει ὁ Γεώργιος Ζαβίρας. Σημαντικὲς

είναι οί παρατηρήσεις γιά τή σημασία πού είχαν οί Ἕλληνες, ιδίως ἀπό τὰ τέλη τοῦ 16^{ου} αἰώνα, γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη ὅλης τῆς Ἀνατολῆς· αὐτοὶ ἦταν πού ἀνέπτυξαν τὸ ἐμπόριο καὶ τὴ βιοτεχνία, ἐνῶ οί Τοῦρκοι παλιότερα ἦταν μόνο στρατιῶτες καὶ κτηνοτρόφοι. Ἄς σημειωθῇ τέλος καὶ μία σωστότατη παρατήρηση τοῦ συγγραφέως, πὼς τὸ Κράτος δὲ φρόντισε νὰ κάμῃ εὐρύτερα· γνωστὸ τὸ πραγματικὰ μεγάλο ἔργο πού ἐπετέλεσε ἡ Ἑλλάδα στὴ Μακεδονία τὰ τελευταῖα σαράντα χρόνια μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση.

Τὸ μικρὸ βιβλιαράκι, μολοντί ὡς ἐκλαϊκευτικὸ περιορίζεται κατ' ἀνάγκη σὲ γενικότερες γραμμές, δίνει ὅμως μιὰ ἄρτια εἰκόνα τῆς σημασίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ εἰδικότερα τοῦ μακεδονικοῦ, μέσα στὸ χῶρο τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης, καὶ φαίνεται ἀνάγλυφα πόσο ἡ συμβολὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου στάθηκε πρὸ παντὸς παιδευτικῆ, πνευματικῆ καὶ γενικότερα ἐκπολιτιστικῆ. Εἶναι ἀλήθεια, ὅπως παρατηρεῖ ὁ καθηγητῆς κ. Ἄμαντος, ὅτι ἡ ἐποχὴ αὐτὴ δὲ μελετήθηκε ἀκόμα συστηματικὰ· μιὰ ἐποχὴ πραγματικὰ μεγάλη, ὅπου βαθμιαῖα ὀργανώνεται ὁ νέος Ἑλληνισμὸς καὶ φτάνει στὶς ἀρχές τοῦ 19^{ου} αἰώνα στὴν ἐξέγερση καὶ τελικὰ στὴν ἀποκατάσταση. Στὴν ἐργασία τοῦ κ. Ἄμαντου εἶναι συγκεντρωμένο πολὺ ὕλικὸ καὶ (μὲ τὶς παρμπομπές στὶς ὑποσημειώσεις) ἀπόλυτα τεκμηριωμένο, ὥστε νὰ βοηθᾷ καὶ τὸν εἰδικότερο ἐρευνητῆ. Καὶ ἡ συστηματικὴ ἔρευνα ἔχει ἀσφαλῶς ἀκόμα πολλὰ νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ στὸ κεφάλαιο αὐτό.

ΛΙΝΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Κατὰ τὸ ἀπὸ τοῦ 1940 διαρρεῦσαν χρονικὸν διάστημα ἐξεδόθησαν πολλὰ μικρότερα ἔργα καὶ πραγματεῖαι, ἐνδιαφέρουσαι τὴν Μακεδονίαν, περὶ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ γίνῃ λόγος εἰς τὰ Μακεδονικά. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ὄγκος τούτων ἀπέβη ἤδη μέγας, ὁ περὶ αὐτῶν λόγος ἀφέθη διὰ τὸν ἐκδοθησόμενον προσεχῶς Γ' τόμον.